રકઆત એ તરાવીહ કા તહકીકી જાએજા

- શૈખ અબૂ ઝૈદ ઝમીર

કિયામે-રમઝાન કી ફઝીલત

અબૂ હુરૈરહ રઝી. ફરમાતે હૈ :

અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કિયામે-રમઝાન કી તર્ગીબ દિયા કરતે થે, સખ્તી સે ઉસ પર અમલ કરને કા હુકમ ના દેતે થે, આપ કહા કરતે થેઃ જિસને ઇમાન ઔર સવાબ કી નિયત સે રમઝાન મેં કિયામ કિયા ઉસકે સાબિકા ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈ. (બુખારીઃ સલાતુલ તરાવીહ 2009, મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરૂહા 1267) અલ્ફાઝ મુસ્લિમ કે હૈ ।

અમ્ર બિન મુર્રાહ અલ જુહની ફરમાતે હૈઃ

કુજાઆ કા એક શખ્સ અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે પાસ આયા ઔર આપ સે કહાઃ એ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ભલા બતલાઇએ અગર મૈ ગવાહી દૂં કી અલ્લાહ કે સિવા કોઇ માબૂદે બરહક્ક નહી ઔર આપ અલ્લાહ કે રસૂલ હૈ, પાંચ વકત કી નમાઝે ભી પઢૂં, રમઝાન કે રોજે ભી રખું ઔર ઉસમે કિયામુલ્લૈલ ભી કરું ઔર જકાત ભી દૂં (તો મુજે કયા મિલેગા?) નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) ને જવાબ દિયાઃ જો ઇસ પર (અમલ કરતે હુએ) મર જાએ વો સિદ્દિકીન ઔર શુહદા મેં હોગા ।

(ઇબ્ને ખુઝૈમા, અલવજ્જાર, ઇબ્ને હિબ્બાન અલ્ફાજ ઇબ્ને ખુઝૈમા કે હૈ) અલબાની કહતે હૈ : ઇસ કી સનદ સહીદ હૈ । (સહીહ ઇબ્ને ખુઝૈમા 2212, સહીહુતર્ગીબ 1003)

1. <u>શુબ્હા</u> આઇશા રઝિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કી હદીસ તહજ્જુદ કે બારે મેં હૈ ના કી તરાવીહ કે બારે મેં.

<u>જવાબ :</u> કઇ ઉલમા ને હદીસે-આઇશા કો તરાવીહ કે બાબ મેં જિક્ર કિયા હૈ.

ઇમામ બુખારી : તરાવીહ કી નમાઝ કી ફજીલત ઉસ શખ્સ કી ફજીલત જો રમજાન મેં કિયામ કરે ।

સુનન અલ કુબરા લિલ બૈહકી : કિતાબુસ્સલાહ :

રમજાન કે મહિને મેં કિયામ કી રકઅતો કે બારે મેં જો રિવાયત કિયા ગયા હૈ ઉસકા બયાન ।

સુનન અન્નસાઇ અલ કુબરા :

કિતાબુસ્સલાહ :

રમજાન મેં નમાઝ કિસ તરહ હૈ ।

મુસનદ અબી અબાના :

રોજો કી કિતાબ કી શુરુઆત : ઉસ નમાઝ કી રકઅતો કી તાદાદ જો અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) રમજાન મેં પઢતે થે ઔર આપ સારે મહીનો મેં ઉસ પર મુદાવમત

અશરફુલ હિદાયા કે મુસન્નિફ ફરમાતે હૈ : અબૂ સલમા બિન અબ્દિર રહમાન કહતે હૈ કી મૈંને હજરત આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે દરયાફ્ત કિયા કી રમજાન મેં અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી નમાઝ કિસ તરહ થી । આપને ફરમાયા કી આપ (સ.અ.વ.)રમજાન ઔર ગૈર રમજાન મેં ગ્યારહ રકઅત સે જાએદ નહી પઢતે થે યાની આઠ તરાવીહ કી ઔર તીન વિત્ર કી । (અશરફુલ હિદાયા : જિલ્દ 2 સફહા 232)

2. <u>શુબ્હા</u> : આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કી હદીસ ઇસ બાત પર દલાલત કરતી હે કી અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ચાર રકઅત પઢતે થે ઔર તરાવીહ દો દો રકઅત હોતી હૈ

<u>જવાબ</u> : આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને ઇસ બાત કી સરાહત કી કિ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) દો દો રકઅત પઢતે થે ઔર યે બાત નબીરસૂલ(સ.અ.વ.) કે કૌલ સે ભી સાબિત હૈ

રાત કી નમાઝ દો દો રકઅત હૈ

નબી રસૂલ(સ.અ.વ.)કી બીવી આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈ :

રસૂલુલ્લાહરસૂલ(સ.અ.વ.) ઇશા, જિસે લોગ અતમાહ કહતે હૈ, સે ફારિગ હોને કે બાદ સે ફજ્ર કે દર્મિયાન 11 રકઅત નમાઝ પઢતે, હર દો રકઅત કે બાદ સલામ ફૈરતે ઔર એક રકઅત વિત્ર પઢતે । (મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1216)

ઇબ્ને ઉમર ફરમાતે હૈ કિ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : રાત કી નમાઝ દો, દો રકઅત હૈ ઔર જબ તુમ દેખ લો કી સુબહ (સાદિક) તુમ્હે પા લેગી તો એક રકઅત પઢ લો ઉસ પર ઇબ્ને ઉમર સે પૂછા ગયા : યે મસ્ના મસ્ના કયા હૈ? આપ ને જવાબ દિયાઃ હર દો રકઅત કે બાદ તુમ સલામ ફેર દો । (બુખારીઃ અલ વિત્ર 990, મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1252) અલ્ફાજ મુસ્લિમ કે હૈ ।

3. <u>શુબ્હા</u> : બાજ રિવાયત મેં તેરહ રકઅત મર્વી હૈ જિસસે ગ્યારહ રકઅત કી તહદીદ ખત્મ હો જાતી હૈ ।

<u>જવાબ</u> : યે દો રકઅતે ગ્યારહ રકઅતો સે પહેલે કી હૈ ઔર બાજ ઔકાત આપ વિત્ર કે બાદ યે દો રકઅતે પઢતે થે લિહાજા (11) ઔર (13) મેં કોઇ તજાદ નહી

1. કિયામુલ લૈલ કી શુરુઆત મૈં દો હલકી રકઅતે

આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાં ફરમાતી હૈ :

અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) જબ રાત મેં કિયામ કરતે તો અપની નમાઝ કી શુરુઆત દો હલ્કી રકઅતો સે કરતે । (મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1286)

જૈદ બિન ખાલિદ અલ જુહની ફરમાતે હૈ કિ મૈંને કહા : આજ રાત મૈ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી નમાઝ જરુર દેખુંગા । પસ આપ ને દો હલ્કી સી રકઅતે પઢી । ફિર દો રકઅતે લમ્બી લમ્બી પઢી । ફિર દો રકઅતે પઢી જો ઉન દોનો સે કમ લમ્બી થી । ફિર દો રકઅતે પઢી જો ઉન દોનો સે કમ લમ્બી થી । ફિર દો રકઅતે પઢી જો ઉન દોનો સે કમ લમ્બી થી । ફિર (એક) વિત્ર પઢી । યે તેરા રકઅતે હુઇ । (મુસ્લિમ : સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1284)

2. વિત્ર કે બાદ દો હલ્કી રકઅતે

આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈ : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) રાત કો તેરહ રકઅતે પઢતે, ફિર જબ સુબહ કી અજાન સુનતે તો હલ્કી સી દો રકઅતે પઢતે । (બુખારી અતહજ્જુદ 1170)

4. શુબ્હા : તરાવીહ ઔર તહજ્જુદ દો અલગ નમાઝ હૈં:

અનસ રઝિ. ફરમાતે હૈ : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) રમજાન મેં નમાઝ પઢ રહે થે તો મૈ આયા, આપકે સાથ આપકી એક જાનિબ ખડા હો ગયા, ફિર એક દુસરા શખ્સ આયા વો ભી સાથ ખડા હો ગયા યહાં તક કિ એક જમાત હો ગઇ । જબ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ને મહસૂસ કિયા કિ મૈ પીછે (મુકતદી) હૂં તો આપ ને નમાઝ હલ્કી કર દી, ફિર આપ અપને ઘર મેં ચલે ગયે ઔર એસી નમાઝ પઢી જો હમારે સાથ નહી પઢી થી । અનસ બિન માલિક કહતેં હૈ : હમ ને સુબ્હ આપ સે કહા : કયા આપ ને રાત મેં હમારી મૌજુદગી કો મહસૂસ કર લિયા થા ? આપ રસૂલ(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હાં, ઇસી વજહ સે તો મૈંને નમાઝ હલ્કી કર દી । (મુસ્લિમઃ અસ્સિયામ 1848)

1. જવાબ : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) સે યે સાબિત નહી કિ એક રાત મેં તરાવીહ ઔર તહજ્જુદ (દોનો) પઢી હો:

2. હદીસે ફલાહ ઇસ બાત પર દલાલત કરતી હૈ કિ અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને તરાવીહ કે બાદ તહજ્જુદ નહી પઢી નોએમ બિન જિયાદ અબૂ તલ્હા અલ અન્સારી ફરમાતે હૈ : કિ ઉન્હોને નોમાન બિન બશીર કો હિમ્સ કે મિમ્બર પર યે કહતે હુએ સુના : હમને રમજાન કી તેઇસવી (23) રાત અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કે સાથ રાત કે પહલે એક તિહાઇ હિસ્સે તક કિયામ કિયા । ફિર હમને પચ્ચીસવી (25) રાત આપ રસૂલ(સ.અ.વ.) કે સાથ આધી રાત તક કિયામ કિયા । ફિર હમારે સાથ અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ને સત્તાઇસવી (27) રાત કિયામ કિયા યહાં તક કિ હમેં ગુમાન હોને લગા કિ હમેં ફલાહ નહી મિલેગી । ઉન્હોને કહા : હમ સહરી કો ફલાહ કહતે થે । (મુસ્નદ અહમદ, મુસન્નફ ઇબ્ને અબી શયબા, ઇબ્ને નસ્ર ફી કિયામિલ લૈલ, નસાઈ, અહમદ, અલ ફરયાબી, હાકિમ, ઇબ્ને ખુજૈમા) અલ્ફાજ અહમદ કે હૈ । (સલાતુતરાવીહ 10) (સહીહ)

ઔર એક રિવાયત મેં હૈ : પસ જબ તીસરી રાત થી, આપ રસૂલ(સ.અ.વ.) ને અપને અહલ વ અયાલ ઔર ખવાતીન સબકો ઔર લોગો કો જમા કિયા, ઔર હમારે સાથ કિયામ કિયા યહાં તક કિ હમ ને (ઇસ બાત કા) ખદશા મહસૂસ કિયા કિ હમસે ફલાહ ફૌત હો જાએગી । (મુસ્નદ અહમદ, નસાઇ, તિર્મિજી, ઇબ્ને માજા, અબૂ દાઉદ)

(કિયામે રમજાન સ. 14, સલાતુતરાવીહ સ. 15) (સહીહ)

3. (અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.)જબ કોઇ અમલ કરતે તો ઇસ પર મુદાવમત કરતે લિહાજા અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) તહજ્જુદ કૈસે તર્ક કર સકતે હૈ ।

આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હાં અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી નમાઝ કે બારે મેં ફરમાતી હૈ : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કોઇ નમાઝ પઢતે તો ઇસ પર મુદાવમત કરતે । (બુખારી:અસ્સૌમ 1970, મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1378)

4. જવાબ : એક રાત મેં દો વિત્ર નહી હૈ

કૈસે બિન તલ્ક ફરમાતે હૈ : તલ્ક બિન અલી રમજાન મેં એક દિન હમારે પાસ આએ ઔર હમારે હી પાસ શામ કી ઔર ઇફતાર કિયા, ફિર ઈસી રાત હમેં નમાઝ પઢાઇ ઔર વિત્ર ભી પઢાઇ, ફિર અપની મસ્જિદ મેં ગયે ઔર અપને સાથિયો કો નમાઝ પઢાઇ ઔર જબ વિત્ર (પઢાની) બાકી રહી તો એક શખ્સ કો આગે કર દિયા ઔર કહા : અપને સાથિયો કો વિત્ર પઢાઓ, કયુંકી મૈંને અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) સે સુના હૈ, આપ ફરમાતે થે : એક રાત મેં દો વિત્ર નહી । (મુસ્નદ અહમદ, તિર્મિજી, ઇબ્ને માજા, અબૂ દાઉદ, અજિજયા) રાવીઃ તલ્ક બિન અલી (સહીહ અલ જામે 756) (સહીહ)

5. તરાવીહ ઔર તહજ્જુદ એક હી હૈં । (કશ્મીરી)

અન્વર શાહ કશ્મીરી ફરમાતે હૈ : આમ તૌર સે ઉલમા ને કહા : બેશક તરાવીહ ઔર રાત કી નમાઝ દો મુખતલિફ નમાઝે હૈ । ઔર મેરે નજદિક દોનો એક હી હૈ અગરચે ઇનકી સિફાત મુખ્તલિફ હૈ । જૈસા કિ તરાવીહ પર (સાલ ભર) મુદાવમત નહી હૈ ઔર ઉસકો જમાત કે સાથ અદા કિયા જાતા હૈ, ઔર ઉસકો રાત કે પહલે હિસ્સે મેં અદા કરતે ઔર કભી ઉસકો રાત કે દુસરે હિસ્સે તક અદા કરતે હૈ । બરખિલાફ તહજ્જુદ કે કિ વો રાત કે આખિરી હિસ્સે મેં હોતી હૈ ઔર ઉસમે જમાત નહી હોતી । ઔર ઔસાફ કે ઈખ્તિલાફ કો દલીલ બના કર ઇન દોનો નમાઝો કો અલગ કરાર દેના મેરી રાય મેં અચ્છી બાત નહી હૈ । બલ્કિ યે દોનો એક હી નમાઝ હૈ । જબ ઇસકો રાત મેં મુકદ્દમ કિયા જાએ તો ઉસકા નામ તરાવીહ હૈ ઔર જબ મુઅખ્ખર કિયા જાએ તો ઉસકા નામ તહજ્જુદ હૈ । (ફૈજુલ બારી : કિતાબુતહજ્જુદઃ બાબ કિયામુન્નબી બિલ લૈયલિ ફી રમજાન વ ગૈરિહિ)

ક્યા બાજમાત કિયામે-રમજાન બિદઅત હૈ ?

1. યે ક્યા હી બેહતર બિદઅત હૈ : અબ્દુર રહમાન બિન અબ્દુલ કારી રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : મૈ ઉમર કે સાથ રમજાન કી એક રાત મસ્જિદ ગયા । લોગ મુતફર્રિક (ઇબાદત મે મશ્ગૂલ) થે । કોઈ અકેલા નમાઝ પઢ રહા થા, ઔર કુછ લોગ કિસી કે પીછે (જમાત સે) નમાઝ પઢ રહે થે । ઈસ પર ઉમર રજિ. ને ફરમાયાઃ મેરા ખ્યાલ હૈ કિ અગર મૈ તમામ લોગો કો એક કારી કે પીછે જમા કર દૂં તો યે જયાદા અચ્છા હોગા । આપને ઈસ બાત કા પુખ્તા ઈરાદા કર લિયા ઔર ઉન લોગો કો ઉબઈ બિન કઅબ કે પીછે (એક જમાત મેં) જમા કર દિયા । ફિર એક રાત મૈ ઉનકે સાથ નિકલા તો દેખા કિ સબ લોગ (એક જમાત સે) અપને ઇમામ કે પીછે નમાઝ પઢ રહે હૈ । હજરત ઉમર રજિ. ને ફરમાયાઃ યે નઇ ચીજ કિતની અચ્છી હૈ ઔર (રાત કા) વો હિસ્સા જિસમેં યે લોગ સો જાતે હૈ ઉસ હિસ્સે સે બેહતર ઔર અફજલ હૈ જિસમેં યે નમાઝ પઢ રહે હૈ । આપ કી મુરાદ રાત કે આખિરી હિસ્સે (કી ફજીલત) થી । કયુંકી લોગ યે નમાઝ (યાની કિયામે-રમજાન) શુરુ રાત હી મેં પઢ લેતે થે । (બુખારી : સલાતુતરાવીહ 2010)

અલ્લાહ કે રસૂલ ને રમજાન કા કિયામ મુદાવમત (પાબન્દી) કે સાથ કિસ લિએ નહી કિયા ।

આઇશા રજિ. ફરમાતી હૈ : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) રમજાન મેં બીચ રાત બાહર તશરીફ લાએ, ઔર મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢી । ઔર કુછ સહાબા ભી આપ કે સાથ નમાઝ મેં શરીક હો ગએ । સુબહ હુઇ તો લોગો નેં ઉસ (રાત કી નમાઝ) કે બારે મેં આપસ મેં ગુફતગૂ કી । (દુસરી રાત) લોગ જયાદા જમા હો ગએ ઔર આપકે સાથ નમાઝ અદા કી । સુબહ હુઇ તો ઉન્હોનેં ઉસ (રાત કી નમાઝ કી) ગુફતગુ કી । તો તીસરી રાત લોગ ઉસસે ભી જયાદા જમા હો ગયે, અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) આએ ઔર નમાઝ પઢી તો (લોગો ને ભી) આપ કે સાથ નમાઝ પઢી । જબ ચૌથી રાત થી તો મસ્જિદ મેં જગહ બાકી નહી રહી । લેકિન ઈસ રાત આપ તશરીફ નહી લાએ બલ્કિ આપ સુબહ કી નમાઝ કે લિએ આએ । જબ નમાઝ પઢ લી તો લોગો કી તરફ મુતવજજહ હોકર શહાદતૈન કે ઇકરાર કે બાદ ફરમાયા : અમ્મા બાદ ! મુજે તુમ્હારે જમા હોને કા ઇલ્મ થા, લેકિન મુજે ઈસ બાત કા ડર હુઆ કી કહી તુમ પર ફર્જ ના કર દી જાએ ઔર ફિર તુમ ઇસકો (અદા કરને સે) આજિજ હો જાઓ । લિહાજા અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી વફાત હુઇ તો યહ મામલા ઈસી તરહ કાયમ રહા. (બુખારી સલાતુતરાવીહ 2012, મુસ્લિમઃ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1217) ઓર એક રિવાયત મેં હૈ : યે રમજાન મેં હુઆ । (બુખારીઃ અતહજજુદ 1129, મુસ્લિમ સલાતુલ મુસાફિરીન વ કસરુહા 1270)

તરાવીહ કી રકઅત કે બારે મેં જાબિર કી હદીસ

ઇમામ ઇબ્ને ખુજૈમા રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : હમસે મુહમ્મદ બિન ઉસ્માન અલ અજલી ને હદીસ બયાન કી, વો કહતે હૈ હમ કો ઉબૈદુલ્લાહ યાની ઇબ્ને મૂસા ને ખબર દી, વો કહતે હૈ હમ કો યાકુબ બિન મુહમ્મદ બિન ઉબૈદુલ્લાહ અલ કુમ્મી ને ખબર દી, વો ઇસા બિન જારિયા સે રિવાયત કરતે હૈ, જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ ને ફરમાયા : અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) ને રમજાન મેં હમારે સાથ આઠ રકઅત ઔર વિત્ર નમાઝ પઢી । (સહીહ ઇબ્ને ખુજૈમાઃ અસ્સલાહ 1070)

ઇમામ ઐની ફરમાતે હૈ : કિયામે રમજાન કે તાલ્લુક સે ઉસકી રકઆત કી મુસ્તહબ તાદાદ કે બારે મેં ઉલમા કે મુખતલિફ અકવાલ હૈ । (ઉમદતુલ કારીઃ કિતાબુતરાવીહઃ બાબ ફજલુ મન કામ રમજાન)

ફિર ઉસકો જિક્ર કિયા :

(રકાઅતે-તરાવીહ વ ઉસ પર અમલપૈરા અહલે-ઇલ્મ)

1) 47=અલ અસ્વદ બિન યજીદ

2) 38=માલિક

3) 41=અહલે મદીના કા કૌલ

4) 39=ઉમર બિન અબ્દુલ અજીજ કે જમાને મેં અહલે મદીના કા અમલ

5) 34=આખરી અશરામેં મેં જરારા બિન ઔફા કા અમલ

6) 28=મહીને કે પહેલે બીસ દિન મેં જુરારહ બિન ઔફા કા અમલ

7) 24=સઈદ બિન જુબૈર

8) 20=અકસર અહલે ઇલ્મ

9) 16=અબૂ મિજલજ

10) 13=મુહમ્મદ બિન ઈસ્હાક

11) 11=ઔર માલિક ને ખુદ અપને લિએ ઉસે પસંદ કિયા ઔર ઉસકો અબૂ બક અલ અરબી ને પસંદ કિયા । (ઉમદતુલ કારીઃ કિતાબુતરાવીહ : બાબ ફજલુ મન કામ રમજાન)

અબુલ અબ્બાસ અલ કુર્તુવી રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : ઔર બહુત સે અહલે ઇલ્મ ને કહાઃ ગ્યારહ રકઅત, આઇશા કી હદીસ સે અખજ કરતે હુએ । (અલ મુફહિમ લિમા અશકલા મિન તલ્ખીસિ કિતાબિ મુસ્લિમઃ અસ્સલાહ 1267)

ઈમામ ઇબ્ને તૈમિયા રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : જૈસે કિયામે રમજાન કી રકઅત કે સિલસિલે મેં અલ્લાહ કે નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) ને કોઇ અદદ મુઅય્યન નહી કિયા બલ્કિ આપ કા મામૂલ યે થા કિ આપ રમજાન ઔર ગૈર રમજાન મેં તેરહ રકઅત સે જયાદા નહી પઢતે થે । લેકિન આપ બહુત લમ્બી રકઅત પઢતે । ફિર જબ હજરત ઉમર ને ઉબઇ બિન કઅબ પર લોગો કો જમા કિયા તો વો ઉન્હે બીસ રકઅત પઢાતે । ઔર ફિર તીનસઅત વિત્ર પઢાતે. જિતની રકઆત ઉન્હોને બઢાઇ થી ઉસી કે બકદ્ર કિરાત હલ્કી કર દેતે । કયું કિ મુકતદિયોં પર એક હી લમ્બી રકઅત કે મુકાબલે મેં યે જયાદા આસાન થા । ફિર સલફ મેં બાજ વો ભી થે જો ચાલીસ રકઅતો કે સાથ તીન વિત્ર પઢ । કરતે થે ઔર બાજ કા મઅમૂલ છતીસ રકઅત ઔર તીન વિત્ર કા ભી થા ઔર યે સબ જાએજ હૈ । ઇન સૂરતો મેં સે આદમી જિસ તરીકે સે ભી રમજાન મેં કિયામ કરે તો ઉસને અચ્છા કિયા । જહાં તક કિ અફજલ કા મામલા હૈ તો યે નમાજિયોં કે હાલાત કે એતબાર સે બદલ જાતા હૈ । અગર ઇનમેં લમ્બે કિયામ કી તાકત હૈ તો ઉનકે લિએ દસ રકઅત ઔર ઉસકે બાદ તીન વિત્ર જૈસે અલ્લાહ કે નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) ખુદ રમજાન ઔર ગૈર રમજાન મેં પઢા કરતે થે યહી અફજલ હૈ ઔર અગર મુકતદિ લમ્બે કિયામ કી તાકત ના રખતે હો તો બીસ રકઅત હી સે કિયામ કરના અફજલ હૈ । (મજમૂઅ અલ ફતાવા લિ ઇબ્રે તૈમિય્યા 22 સં. 272)

ચારો ઈમામો ને કયા કહા હૈ ?

1. ઈમામ માલિક રહિમુલ્લાહ

ઈમામ એની રહિમુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : ઔર કહા ગયા ગ્યારહ રકઅતે, ઔર માલિક ને ખુદ અપને લિએ ઉસે પસંદ કિયા ઔર ઉસકો અબૂ બક અલ અરબી ને ભી પસંદ કિયા । (ઉમદતુલ કારી : કિતાબુતરાવીહ : બાબ ફજલુ મન કામ રમજાન)

ઈમામ સુયૂતી રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : ઔર હમારે અસ્હાબ મેં અલ જૂરી ને ઇમામ માલિક સે નકલ કરતે હુએ કહા કિ ઉન્હોને કહા : ઉમર બિન ખતાબ ને લોગો કો જિસ પર જમા કિયા મુજે વહી બહુત પસંદ હૈ ઔર વો ગ્યારહ રકઅત હૈ ઔર વહી

અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી નમાઝ હૈ । ઉનસે કહા ગયા વિત્ર કે સાથ ગ્યારહ રકઅત ?

આપને કહા: હાં, ઔર તેરહ રકઅત ભી ઉસી કે કરીબ હૈ । ઔર કહા કિ મૈં નહી જાનતા યે ઇતની સારી રકઆત કી જયાદતી કહાં સે ઈજાદ હુઈ । (અલ મસાબિહ ફી સલાતિતરાવીહ સં. 42, 43)

2. ઈમામ શાફેઈ રહિમહુલ્લાહ

ઇમામ શાફેઇ રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : ઔર ઇસમેં કોઇ તંગી કી બાત નહી ઔર ના કોઇ હદ હૈ ઇસ લિએ કિ યે નફલ હૈ, પસ અગર કિયામ કો લમ્બા ઔર સજદોં (યાની રકઅતો) કો કમ કરે તો બેહતર હૈ ઔર વો મુજે જયાદા પસંદ હૈ, ઔર અગર રુકૂઅ ઔર સજદો કો જયાદા કરેં તો ભી અચ્છા હૈ । (મારિફતુસ સુનનિ બલ આસાર બૈહકી : અસ્સલાહ: કિયામુ રમજાન 1444)

3. ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ રહિમહુલ્લાહ

ઇમામ તિર્મિજી રહિમહુલ્લાહ ફરમાતે હૈ : ઇમામ અહમદ બિન હમ્બલ ફરમાતે હૈ કિ ઇસ સિલસિલે મેં મુખતલિફ રિવાયત હૈ ઔર ઇસ સિલસિલે મેં કોઇ ફૈસલા નહી કિયા ગયા હૈ । (સુનન અતિર્મિજી : 806 બિતહકીકિલ અલબાની)

4. ઈમામ અબૂ હનીફા રહિમહુલ્લાહ

રમજાન કા કિયામ ઔર ઇસકી ફજીલત કા બયાન : ફિર ઉસમેં ગ્યારહ રકઅત કે તાલ્લુક સે આઇશા રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કી હદીસ જિક્ર કી, ઔર ઇસ તાદાદ કે અલાવા ઉસમેં કિસી ઔર અદદ વાલી રિવાયત કો જિક્ર નહી કિયા । (અલ મુવતા લિ મુહમ્મદ બિન અલ હસન 1/355)

ખુલાસ-એ-કલામ યહ હૈ કિ તમામ શવાહિદ વ અસાનિદે-સહીહા કી બિના પર અલ્લાહ કે નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) રમજાન વ ગૈર રમજાન મેં ગ્યારહ રકઅત તરાવીહ (વ ગૈર રમજાન મેં તહજજુદ) હી પઢા કરતે થે । રહી બાત ઇસકો ઘર યા મસ્જિદ મેં પઢને વ ઉસકે તઅય્યુન કે સિલસિલે મેં તો નબી-એ-અકરમ રસૂલ(સ.અ.વ.) કે અલ્ફાજ ખુદ ઇસકે શાહિદ હૈ કિ સહાબ-એ-કિરામ રજિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કે જૌકો-શૌક ને રસૂલુલ્લાહ રસૂલ(સ.અ.વ.) કો ચોથી રાત કો હુજરે હી મેં રોકે રખા । નબી-એ-રહમત રસૂલ(સ.અ.વ.) કા સહાબ-એ-કિરામ કી જમાઅત સે યહ ખિતાબ કિ ઇસકે ફર્જ હોને કે બાદ તુમ આજિજ ના આ જાઓ, લિહાજા મૈ (સિર્ફ ઇસ ડર કી બિના પર) નહી આયા । હમારે લિયે એક દર્સ હૈ કિ નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) કી દિલી ચાહત થી કિ ઇસ નફલી ઇબાદત કો ઠીક ઉસી તરહ અદા કરતે રહા જાએ જૈસી પિછલી તીન રાતો કો અદા કિયા ગયા, મગર રહમતુલ-લિલ-આલમીન હોને કે નાતે ઉમ્મત કો મશકકત મેં ભી નહી ડાલના ચાહતે । ઇસલિયે જો ઇસ બાત પર કાદિર હૈ કિ ઇશા કે બાદ અપને ઘર હી પર વો તરાવીહ કો ઇસી ખુબસૂરતી, ખુશૂઅ વ ખુજૂઅ કે સાથ અદા કર સકતા હૈ તો જરુર અદા કરે, ઇસમેં કોઇ કબાહત નહી, મગર ધ્યાન રહે ઉસકા યહ અમલ ઉસકી જાત કે સાથ ખાસ હૈ વો કમજોર લોગો કો ઇસી અમલ પર આમાદા ના કરે વરના ઇસ નફલી ઇબાદત કી રુહ કો નુકસાન પહુચેગા । અલ્લાહ કે નબી રસૂલ(સ.અ.વ.) ને હર રમજાન મેં 1 બાર વ અપની જિન્દગી કે આખિરી રમજાન

મેં 2 બાર અપને રબ કે કુર્આન કો હજરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ કો સુનાયા, ગોયા યહ ઈસ બાત કી તસ્દીક હૈ કિ અલ્લાહ કી યહ મુકદસ વ મુકદમ કિતાબ હાફિજો કે સીનો મેં પૂરી તરહ મહફૂજ હૈ ।

હજરત ઉમર રજિ. કી જાત કે સિલસિલે મેં ઉમ્મત કા શાયદ હી કોઇ શખ્સ નાઆશના હો । અલ્લાહ કે રસૂલ(સ.અ.વ.) કી જબાને-ફૈજ સે ફજાઈલે-ઉમર સે મુતાઅલ્લિક સેકડો અકવાલ અહાદીસ કી કિતાબો મેં મહફૂજ હૈ । તરાવીહ કો કુછ લોગ બિદઅતે-ઉમરી (મઆજઅલ્લાહ) સે તાબીર કરતે હૈ । હમ ઈસ મૌકે પર સિર્ફ એક બાત અર્જ કરના ચાહેંગે કિ બિદઅતી કા ઠિકાના જહન્નમ હૈ જબકી રસૂલે-અકરમ(સ.અ.વ.) ને હજરત ઉમર કો અશર-એ-મુબશ્શરહ મેં શુમાર ફરમાયા હૈ । એક તરફ તો ઉમ્મત કે કુછ લોગ (અલ્લાહ ઉન પર રહમ કરે) હજરત ઉમર કો બિદઅતી કહે, વહી રસૂલે-મુકર્રમ(સ.અ.વ.) ઉનકો જન્નતી હોને કી ખુશખબરી સુનાએ । અબ આપ હી બતાઇયે કિસકી બાત સહી હૈ ? હમારા ઈમાન તો રહમતુલ-લિલ-આલમીન પર હૈ ।

કારિઈન, યહ રહમતો મગ્ફિરત વ જહન્નમ સે આઝાદી પાને કા મહીના હૈ । લિહાજા હમ કુર્આન વ હદીસ કો માનને વાલે સિર્ફ સહી અકવાલ કી રોશની મેં હી અપની હિદાયત કા સામાન તૈયાર કરે, કહી હમ બેકાર કે ફિત્નો-ફસાદ મેં પડકર રમજાન કી નેઅમતો સે ખાલી હાથ ન રહ જાએ । અલ્લાહ સે દુઆ હૈ કિ વો હમેં નેક અમલ કી તૌફીક અતા ફરમાએ, રમજાન કી ખૈર વ ભલાઇ સે બહરામન્દ ફરમાએ ઔર રમજાન કે તકદ્દુસ કો બરકરાર રખને વાલો મેં શામિલ ફરમાએ । આમીન !

ઈસ્લામિક ઈન્ફોર્મેસન સેન્ટર - ભુજ

હોટલ નૂરાની પાસે, ડાંડા બજાર, ભુજ

મો. 84017 86172

www.iickutch.blogspot.in

